

Energieakkoord 2.0 Leusden

Versiedatum: 15 december 2017

Zonne-energie opwekking

- Zeer geschikt
- Geschikt
- Minder geschikt

1 Verantwoording

Dit akkoord is tot stand gekomen in opdracht van gemeente Leusden. Deze versie wordt aangeboden aan het College B&W in december 2017 en aan verschillende stakeholders in de gemeente.

De volgende bronnen en bijeenkomsten zijn hierbij betrokken.

- Documentatie in relatie tot energieakkoord eerste versie in 2014.
- Pitches bijeenkomst 22 maart 2017.
- Duurzaamheidsagenda en gerelateerd beleid van gemeente Leusden.
- Wensenpakket, richtingen en randvoorwaarden van de gemeente Leusden (obv gesprekken ambtenaren en wethouder Van Beurden/college B&W).
- Vier bijeenkomsten met vertegenwoordigers van agrariërs (LTO Gelders Vallei, Vallei Horstee).
- Drie bijeenkomsten met particulieren en betrokkenen bij de particuliere sector.
- Interne besprekingen met accountmanagers bedrijven en agrariërs.
- Nationale energieatlas.
- Zonatlas.
- Klimaatmonitor databank.
- Eerste lessen uit de pilots regionale energiestrategieën.
- Scan energie- en klimaatbeleid provincie Utrecht.
- Scan aanwezigheid kennis energiebesparende en energieopwekkende maatregelen (LTO Noord).
- Gesprek algemeen secretaris van het Gelders Energieakkoord.
- Bijeenkomst 27 november 2017 teknaars huidig akkoord.
- Verschillende individuele gesprekken tussen gemeente en betrokkenen (o.a. Groene Belevenis, bestuur IkWilWatt, 033 Energie, rentmeester landgoed de Boom, rentmeester landgoed den Treek).

2 Aanleiding

In 2014 is het Energieakkoord Leusden (EAL) gesloten door de gemeente en een aantal partijen uit de samenleving. Dit nieuwe akkoord bouwt hierop voort en voegt nieuwe ontwikkelingen en inzichten toe. Nieuwe ontwikkelingen zijn het Klimaatakkoord Parijs 2015, de landelijke Energieagenda 2016, de Duurzaamheidsagenda Leusden 2016 en het Regeerakkoord 2017.

3 Scope

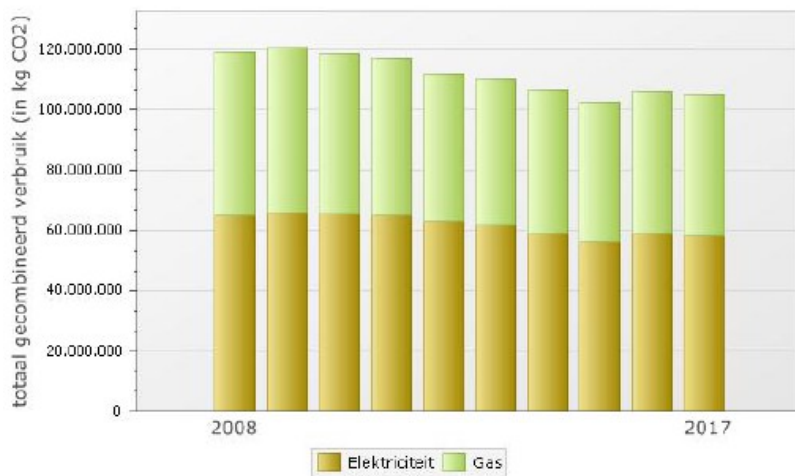
De scope van dit akkoord is een energieneutrale gebouwde omgeving in Leusden. Dit betreft elektriciteits-, gas- en warmtegebruik van woningen, gebouwen (kantoren en andere bedrijfsruimten) en boerenbedrijven. Dit akkoord richt zich op particuliere woningeigenaren, boeren, overige bedrijven en gemeente. Aanpak van het corporatiebezit wordt in prestatieafspraken tussen de gemeente en de Woningstichting Leusden vastgelegd, hiernaar wordt verwezen. Zie Bijlage B, Afspraken met andere partijen.

4 Vertrekpunt

In 2014 is door 18 partijen het Energieakkoord Leusden gesloten. Doel van het akkoord was om, als opmaat naar een CO₂-neutrale gemeente, in de periode tot en met 2020 een CO₂-reductie van 11 kton te bereiken. De reductiedoelstelling was naar rato verdeeld over de verschillende sectoren:

- Woningen 5,8 kton, waarvan 1,2 kton bij huurwoningen (53%)

- Publieke dienstverlening 1,2 kton (11%)
- Commerciële dienstverlening 3,7 kton (34%)
- Landbouw 0,2 kton (2%)

De CO2-emissie in Leusden door gebruik van elektriciteit en gas was in 2013 110 kton. De prognose voor 2017 is 105 kton. (Bron Energie in beeld, Stedin). Daarmee is in de eerste 4 jaar van het Energieakkoord ongeveer de helft van de doelstelling van 11 kton behaald. In bovenstaande grafiek is dat zichtbaar. Te zien is, ondanks een toename van de CO2-uitstoot in 2016, een dalende trend in energiegebruik. Deze daling komt voor het grootste deel op het conto van de zakelijke aansluitingen.

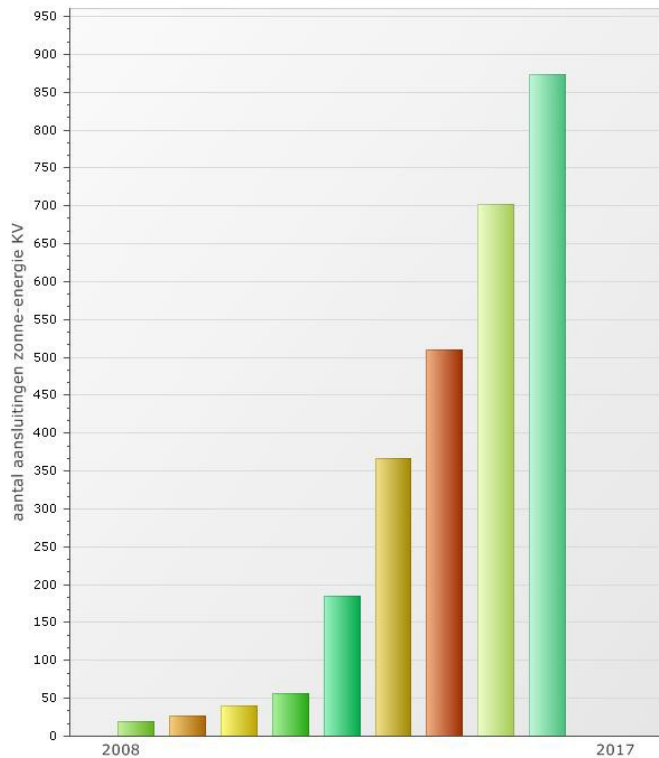

In de afgelopen uitvoeringsperiode is in Leusden de basis gelegd voor een verdere doorontwikkeling richting een energieneutrale gemeente. Er is een groeiend draagvlak voor “Het nieuwe wonen”, de vlag waaronder woningrenovatie naar (bijna) Nul-op-de-meter, onder de aandacht wordt gebracht. Daarnaast staat energiebesparing en duurzame energieopwekking bij particulieren en bedrijven volop in de belangstelling. De groei van het aantal kleinverbruikaansluitingen waar zonnepanelen zijn geïnstalleerd is in bijgaande grafiek weergegeven.

Het is mede aan dit groeiende draagvlak te danken dat in de in 2016 in samenspraak met de samenleving opgestelde duurzaamheidsagenda energieneutraliteit zo'n prominente ambitie is geworden.

In de duurzaamheidsagenda is voor 2020 als doel gesteld dat 20% van het energiegebruik in Leusden, ook in Leusden duurzaam wordt opgewekt. Wanneer dit doel op het gebruik van elektriciteit en gas wordt betrokken, zou er in 2020 126 hectare zonneweide moeten zijn gerealiseerd of 10 windmolens

Aansluitingen met opwek zonne-energie KV

van elk 3 MW. Dit lijkt, gezien de doorlooptijd van projecten en het nog te ontwikkelen ruimtelijk beleid voor grootschalige duurzame energieopwekking in het buitengebied niet realistisch. Daarom is er in dit energieakkoord voor gekozen om de doelen voor duurzame energie productie te baseren op een meer realistisch transitiepad naar 100% duurzame opwek in 2040.

5 D
e

finities

Begripsomschrijvingen

1. Duurzame energie: energie opgewekt uit hernieuwbare bronnen.
2. Energieneutraal: een situatie waarbij over een jaar gemeten het energiegebruik van een gebouw object (inclusief gebruikers) of combinatie van gebouwde objecten tenminste nul is: er wordt niet méér energie uit het gas- en elektriciteitsnet betrokken dan er vanuit hernieuwbare bronnen aan wordt geleverd. Bij een enkel energieneutraal gebouw of woning betekent dit dat het object ook Nul-op-de-Meter is.
3. Nul-op-de-Meter: situatie waarbij een gebouw (woning, appartementencomplex of kantoor) energieneutraal is en een energierekening heeft die netto nihil is, gegeven een standaard verbruiksprofiel.
4. Partij: deelnemer aan het Energieakkoord Leusden.

6 Overwegingen algemeen

Partijen nemen in aanmerking dat:

1. energieneutraliteit, energiebesparing en circulariteit speerpunten zijn van de Leusdense samenleving, zoals vastgelegd in de Dynamische Duurzaamheidsagenda 2016;
2. er brede steun is voor het Klimaatakkoord Parijs, waarin de bovengrens van 2 graden opwarming (en een streven naar maximaal 1,5 graden) ten opzichte van het pre-industriële tijdperk wordt vastgelegd;
3. de energieagenda 2016 (ministerie EZ) richting geeft aan lokale energietransitie door o.a. het gebruik van aardgas in gebouwde omgeving uit te faseren tot 2050 en tevens de taken en verantwoordelijkheden van lokale overheden te verbreden;
4. het realiseren van energiebesparing in bestaande woningen en gebouwen er toe bijdraagt, dat inwoners, bedrijven en organisaties meer grip krijgen op de stijgende lasten en dat het een belangrijk middel is om de klimaatdoelen te realiseren;
5. het realiseren van duurzame energieopwekking veel potentie biedt in Leusden en dat

- hiervoor verschillende landelijke en regionale instrumenten beschikbaar zijn;
6. de opwekking van duurzame energie in het buitengebied ingekaderd wordt in de Omgevingsvisie voor het buitengebied – in wording;
 7. de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad onderdeel wordt van de Omgevingsvisie voor het stedelijk gebied – in wording;
 8. de weg naar energieneutraliteit nog deels een onbekende weg is, gericht op een gezamenlijk doel. Dit vraagt een transparant proces waarbij partijen inspanningen en ervaringen bundelen en gezamenlijk werken aan realisatie van oplossingen. Dit noemen we een routekaart;
 9. het regeerakkoord 2017 nieuwe voornemens laat zien dat
 - a) einde kabinetsperiode tenminste 50.000 nieuwbouwwoningen per jaar aardgasloos worden opgeleverd;
 - b) einde kabinetsperiode 30.000-50.000 bestaande woningen/jaar aardgasloos gemaakt worden;
 - c) via een bestuursakkoord de rol en verantwoordelijkheid van lokale overheden voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving vast te leggen;
 - d) het rijk middelen (zoals ISDE en EPV) en instrumenten beschikbaar maakt (zoals gebouwgebonden financiering);
 10. de rol van de gemeente in de lokale energietransitie opgevat wordt als kaderstellend, faciliterend en waar nodig initiërend, waarbij de voorbereiding en realisatie van projecten een marktaangelegenheid is.

7 Specifieke overwegingen deelakkoord particuliere woningen

Partijen nemen in aanmerking dat:

1. woningen een groot deel (60-70%) van het totale energieverbruik gebouwde omgeving van Leusden, verbruiken ;
2. er veel actieve bewoners in Leusden zijn die gezamenlijk actie ondernemen om hun woningen te verduurzamen en/of naar Nul-op-de-Meter krijgen en hun ervaringen delen;
3. in 4 buurten bewoners zijn georganiseerd rond het doel om woningen met hoge ambitie te verduurzamen;
4. er behoefte is aan een neutrale ondersteuningsstructuur die een groeiend aantal bewoners helpt goede keuzes te maken voor het investeren in de eigen woning, met name waar het gaat om keuze van maatregelen, het formuleren van de (uit)vraag naar aanbieders en het vinden van passende financiering;
5. voor opschaling van particuliere woningverduurzaming nieuwe financieringsarrangementen nodig zijn;
6. het uitwisselen van kennis en ervaring van bewoners, met name tussen bewoners onderling op buurtniveau, als meest waardevol wordt beschouwd;
7. het bundelen van gezamenlijke uitvraag de bouw- en installatieondernemingen beter in staat stelt passende aanbiedingen te creëren.

8 Specifieke overwegingen deelakkoord boeren

Partijen nemen in aanmerking dat

1. het realiseren van duurzame energieopwekking toekomstig verdienpotentieel biedt voor boeren in Leusden en dat hiervoor verschillende landelijke instrumenten beschikbaar zijn en komen (zie ook regeerakkoord "Vertrouwen in de Toekomst" 2017);
2. de Leusdense boeren 2% gebruiken van het totale energiegebruik in Leusden (2016), en daarom impact van hun inspanning gezien wordt in toekomstige netto bijdrage aan duurzame energieopwekking op het grondgebied van gemeente Leusden;
3. veel boeren in Leusden melkveehouder zijn, welke reeds gebonden zijn aan duurzaamheidseisen van hun zuivelcoöperatie en er derhalve veel ervaring is;
4. boeren voor de uitdaging staan om komende jaren asbest te verwijderen, hun fosfaatrechten in te regelen en te voldoen aan Wet Milieubeheer energiemaatregelen en dat dit concurreert met investeringen in duurzame energieopwekking binnen de bedrijfsvoering;
5. Vallei Horstee en LTO Gelderse Vallei langjarig actief zijn in vertegenwoordiging en kennisbundeling voor de boeren in de Gelderse Vallei;
6. boeren baat hebben bij maatwerk in informatie en ontzorging door natuurlijke en betrouwbare partners bij het realiseren van verdere verduurzaming;
7. toekomstontwikkelingen van boeren niet gemeentegebonden zijn: boeren ervaren de regio (Gelderse Vallei) als een natuurlijke schaalgrootte om kennis en ervaring uit te wisselen.

9 Specifieke overwegingen deelakkoord bedrijven- overig

Partijen nemen in aanmerking dat

1. het realiseren van duurzame energieopwekking en energiebesparing een nieuw verdienpotentieel kan bieden voor een deel van de bedrijven in Leusden;
2. verduurzaming van bedrijfsvoering en gebouwen bijdraagt aan groen imago van bedrijven;
3. het eigen energiegebruik weinig in de aandacht staat van bedrijven;
4. de Leusdense bedrijven ongeveer 18% (210 TJ) gebruiken van het totale energiegebruik in Leusden (2016), en dat er afgelopen jaren geen dalende trend is in het totale energiegebruik bij de bedrijven;
5. dat er vele bewezen manieren zijn om bedrijfsvoering en gebouwen te verduurzamen en dat er dus voldoende kennis en technieken beschikbaar zijn en er verschillende landelijke instrumenten beschikbaar zijn zoals SDE+ en IEA;
6. er een aantal bedrijven in Leusden zijn die concrete ervaring, kennis en motivatie hebben met het uitvoeren van energiebesparing en duurzame opwekking en dat deze ervaring betrokken kan worden in het informeren en motiveren van andere bedrijven in Leusden;
7. de Wet Milieubeheer handvatten biedt voor te nemen maatregelen op energiegebruik die zich in 5 jaar terugverdienen, dat hierop in toenemende mate gehandhaafd zal worden en de bedrijven hiervan op de hoogte gesteld worden;
8. bedrijven baat hebben bij neutrale informatie en ontzorging door natuurlijke en betrouwbare partners bij het realiseren van verduurzaming;
9. bedrijfsleven een werkwijze vraagt van de gemeente die bij de praktijk van de bedrijfsvoering aansluit, waarbij de gemeente meerjarig transparant en continue beleid voert op verduurzaming.

10 Doelen Energieakkoord Leusden 2.0.

1. De partijen stellen zich ten doel om een energieneutraal Leusden in 2040 te realiseren, met gerelateerde subdoelen, te weten:

Jaartal doel	Beschrijving doel
2020	<ol style="list-style-type: none"> 1. 84 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 47 ha zonneweide of 4 windmolens van 3 MW¹) 2. 14% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek tov 2016 3. 2% van de woningen is Nul-op-de-Meter 4. Alle nieuwbouw wordt aardgasloos opgeleverd 5. Er is met tenminste 2 woningen per wijk ervaring opgedaan met Nul-op-de-Meter renovatie
2025	<ol style="list-style-type: none"> 1. 199 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 110 ha zonneweide of 8 windmolens van 3 MW) 2. 35% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek tov 2016 3. 10% van de woningen zijn energieneutraal, w.o. Nul-op-de-Meter 4. 80% gemeentelijke gebouwen, inclusief scholen, zijn energieneutraal
2030	<ol style="list-style-type: none"> 1. 380 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 211 ha zonneweide of 16 windmolens van 3 MW) 2. 61% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek tov 2016 3. 40% van de woningen is energieneutraal, w.o. Nul-op-de-Meter 4. Het buitengebied is netto energieleverend (na 2027) 5. Alle gemeentelijke gebouwen, inclusief scholen, zijn energieneutraal
2040	<ol style="list-style-type: none"> 1. Leusden is netto energieneutraal 2. 600 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 334 ha zonneweide of 264 windmolens van 3 MW) 3. 100% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek tov 2016 4. Woonwijken in Leusden zijn energieneutraal 5. In 2040 is Leusden aardgasloos voor de verwarming van gebouwde omgeving 6. Het buitengebied is netto energieleverend (na 2027)

Bij deze doelen horen de volgende opmerkingen:

- a) Deze doelen zijn over het algemeen in lijn met, of ambitieuzer, dan de doelen uit de duurzaamheidsagenda 2016. Alleen voor de tussendoelen "lokale duurzame opwek" geldt dat deze in een realistischer tijdpad zijn gezet.
- b) Deze doelen zijn in beginsel dynamisch. Bij elk ijkmoment kunnen deze doelen op basis van opgedane ervaring en nieuwe inzichten aangepast worden.
- c) Het Nul-op-de-meter doel uit 2020 is gebaseerd op de aanname dat zowel voor VVE Hamershof als voor het Eurowoningen NoM project in 2018 een start gemaakt kan worden.

1 In werkelijkheid zal dit natuurlijk voor een belangrijk deel gerealiseerd worden op andere wijze dan zonneweides en windmolens, zoals op daken van woningen en bedrijfsgebouwen.

- d) Nieuwbouw wordt in principe aardgasloos opgeleverd en liefst NoM, maar tenminste EPC=0 en voorbereid op aardgasloosheid uiterlijk 2040.
2. De partijen van het deelakkoord voor boeren stellen zich specifiek ten doel een energieleverend buitengebied te realiseren, met eind en streefdoelen, te weten:

Jaartal doel	Beschrijving doel
Doel 2018	Er is een projectbureau opgericht en gestart die boeren, overige bedrijven en particulieren in Leusden faciliteert in hun bijdrage aan energieneutraal Leusden. De totstandkoming van deze organisatie is in overeenstemming met deze partijen bereikt.
Doel 2019	Alle boeren hebben een bedrijfsbezoek gekregen en een energieadvies ontvangen.
Streefdoel 2022	Het energiegebruik van alle boeren gezamenlijk wordt voor 50% lokaal opgewekt door duurzame bronnen.
Streefdoel 2027	Het energiegebruik van alle boeren gezamenlijk is gelijk aan de lokaal opgewekte duurzame energie bij boeren. In 2027 is het omslagpunt naar netto energieleverend.
Eindoelen 2040	<ol style="list-style-type: none"> 1. Leusden is energieneutraal 2. Het buitengebied is netto energieleverend 3. Leusden is aardgasloos 4. Het is goed boeren in Leusden

Bij deze doelen horen de volgende voorwaarden:

- a) Ondersteuning door een projectbureau i.o. vindt daadwerkelijk plaats vanaf medio 2018.
 - b) Het projectbureau i.o. levert adequaat maatwerk en ontzorging voor het boerenbedrijf, met betrekking tot het overwegen en realiseren van duurzame energieopwekking.
 - c) Er zijn ijkmomenten gepland waarin de voortgang bepaald en besproken wordt
 - d) Huidige financieringsmogelijkheden zoals SDE+, EIA en saldering worden gecontinueerd of verbeterd vanuit het Rijk.
 - e) Er zijn aanvullende financieringsmogelijkheden gevonden of ontwikkeld voor boeren, ook in relatie tot de asbestsaneringsopgaaf.
 - f) De routekaart zoals beschreven in onderdeel A wordt gestart en aan de hand van ijkpunten in de toekomst bijgestuurd.
3. De gemeente stelt zich ten doel vanaf 2018 met overige bedrijven te komen tot werkbare doelen, subdoelen en aanpak. Zie Bijlage E.
4. De doelen worden bereikt door:
- a) Duidelijkheid bieden over voortgaande faciliterende rol van de gemeente in de energietransitie (en Bijlage B).
 - b) Organiseren van regelmatige evaluaties of ijkmomenten met betrokken stakeholders.
 - c) De continuering van de huidige energieloketfunctie en uitbreiding hiervan naar doelgroepen boeren en overige bedrijven gericht op verduurzaming panden en bedrijfsvoering.
 - d) Een procesaanpak in de vorm van een routekaart per doelgroep met proces-georiënteerde doelen, activiteiten en resultaten. De aanpak is gericht op het creëren

van de juiste condities die stakeholders helpen om energieneutraliteit daadwerkelijk te kunnen realiseren in Leusden.

- e) Het ontwikkelen van een routekaart in 2018 voor aardgasloos Leusden in samenwerking met verschillende stakeholders.
- f) Het, gezamenlijk met belanghebbende stakeholders, initiëren en oprichten van een organisatie (vanaf nu genoemd "Projectbureau i.o.") die de uitvoering van het akkoord faciliteert en die ondersteunt bij komen tot realisatie van projecten.

De onder 4 samengevatte werkwijze wordt in meer uitgebreide vorm beschreven in , Bijlage B, A, Bijlage D en Bijlage E.

11 Afspraken tussen partijen

Partijen nemen met het oog op het doel energieneutraal Leusden jegens elkaar de volgende inspanningsverplichtingen op zich.

1. Gemeente Leusden:

- a. Draagt zorg voor verduurzaming van het eigen vastgoed.
- b. Stelt duidelijk beleid en beleidswijzigingen op in het kader van energietransitie, o.a. in de omgevingsvisies en omgevingsplannen, de leidraad duurzame nieuwbouw en dit energieakkoord.
- c. Gaat in 2018 een specifieke routekaart ontwikkelen waarmee Leusden gasloos wordt. De routekaart biedt duidelijk handelingsperspectief voor alle stakeholders en bevat tenminste een beschrijving van potentiële warmteoplossingen, rol gemeente en andere stakeholders, gewenst instrumentarium, werkwijze en planning.
- d. Zorgt voor een passende aanpak van de handhaving Wet Milieubeheer, in samenspraak met bedrijven.
- e. Faciliteert particulieren en bedrijven met informeren en bewustwording middels een energieloket en draagt zorg voor continuering hiervan in 2018 en daarna.
- f. Maakt formatie beschikbaar voor het oprichten, doorontwikkelen, monitoren en aansturen van energieloket en projectbureau.
- g. Stelt een conceptbegroting op voor de startfinanciering van het projectbureau i.o. ter behandeling in College B&W en raad.
- h. Werkt in regioverband en met financiële instellingen aan een regionaal energiefonds voor financiering van energieprojecten.
- i. Onderzoekt mogelijkheden om belemmeringen weg te nemen met betrekking tot doorlooptijden en werkwijzen van vergunningen en hoogte van leges.
- j. Draagt mede zorg voor proactieve en reactieve externe communicatie over beleid, bijeenkomsten en lokaal nieuws over verduurzaming woningen en bedrijven. Waar passend wordt dit deels ondergebracht bij lokale derden.
- k. Zet samenwerking in gang met aanvullende gebiedspartners zoals Stedin, Waterschap Vallei en Veluwe en het Energieakkoord Gelderland.
- l. Stelt vergaderruimte beschikbaar voor bijeenkomsten over energie.
- m. Heeft een open en transparante houding naar particulieren en bedrijven.
- n. Stelt een activiteitenbudget beschikbaar voor het uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten door non-profit organisaties.

De gemeentelijke inzet is uitgewerkt in Bijlage B. Verder wordt verwezen naar de adhesiebetuigingen van inwoners en bedrijven uit Leusden.

2. Afspraken tussen gemeente en Vallei Horstee en LTO Gelderse Vallei, over verduurzaming bestaande bedrijfsvoering (Spoor A):

- a. Vallei Horstee en LTO Gelderse Vallei maken de algemene stand van zaken op met

- betrekking tot de lijst erkende energemaatregelen in de Wet Milieubeheer en beschrijven de situatie en knelpunten bij Leusdense boeren op dit vlak.
- b. Gemeente en LTO Gelderse Vallei werken een aanpak uit hoe de handhaving op Wet Milieubeheer op pragmatische wijze vorm gegeven kan worden. Pragmatisch is hier een verlichte vorm van handhaving onder voorwaarden, waarbij voldoen aan wetgeving binnen gewenste termijnen overeind blijft.
 - c. Gemeente onderzoekt of het uitvoeren van nulmeting op energiematregelen onderdeel kan zijn van de opdracht aan RUD over de bedrijfsbezoeken.
 - d. Vallei Horstee, LTO Gelderse Vallei en Gemeente werken samen een werkwijze uit die bestaande kennis over maatregelen op gepast wijze beschikbaar kan maken aan boeren in het gebied.
 - e. Gemeente, LTO Gelderse Vallei en Vallei Horstee doen inspanningen om een passend projectbureau i.o. te ontwikkelen in samenhang met spoor B.
3. Afspraken tussen gemeente en Vallei Horstee en LTO Gelderse Vallei, over het ontwikkelen nieuwe verdienmodellen (Spoor B):
- a. Vallei Horstee en LTO Gelderse Vallei stellen samen met gemeente Leusden (en eventueel met Gelders Energieakkoord) een klimaatafdruk op, en schatten potentie van energieprojecten bij boeren in. Vallei Horstee, LTO Gelderse Vallei betrekken achterbannen bij deze scan en gemeente draagt mede zorg voor financiering hiervan, indien nodig.
 - b. Gemeente, Vallei Horstee en LTO Gelderse Vallei stellen naar draagkracht tijd en ruimte beschikbaar voor het organiseren en bijwonen van bijeenkomsten.
 - c. Vallei Horstee en LTO Gelderse Vallei stellen inzichten en kennis, over energieprojecten en de financiering ervan, ter beschikking aan het projectbureau i.o. ten behoeve van kennisontwikkeling over succes en knelpunten in de praktijk.
 - d. Gemeente ontwikkelt en initieert de oprichting van een projectbureau i.o. (zie Algemeen akkoord) in samenwerking met Vallei Horstee en LTO Gelderse Vallei en andere stakeholders, en zal hiervoor bij gemeenteraad aanvullende startfinanciering vragen.
 - e. Gemeente neemt voortouw in verkennen van samenwerking met stakeholders binnen de gemeente en binnen regio (of breder) en initieert samenwerking.
 - f. Gemeente neemt voortouw in het vinden of ontwikkelen van financieringsopties regionaal.
4. De gemeente Leusden zal in samenwerking met het overige bedrijfsleven tot vergelijkbare afspraken komen over een energieneutraal bedrijfsleven, in 2018. Dit is nader toegelicht in Bijlage E.

12 Organisatie Energieakkoord Leusden

De coördinatie van de samenwerking wordt uitgevoerd door het op te richten Projectbureau i.o. Partijen komen gedurende de looptijd van deze overeenkomst minimaal één keer per kwartaal, of zo veel vaker bijeen om de voortgang van het project met elkaar af te stemmen als door Projectbureau i.o. noodzakelijk wordt geacht voor een gedegen uitvoering van de samenwerking.

13 Rapportage en verantwoording

Projectbureau i.o. en de deelnemende Partijen verplichten zich zorg te dragen voor een juiste, tijdige

en volledige wederzijdse informatievoorziening. Projectbureau i.o. draagt zorg voor het schriftelijke aanleveren van alle gegevens, die relevant zijn voor de verantwoording van ontvangen gelden van derden.

14 Toetreding Partijen Organisatie

Energieakkoord Leusden treft namens de partijen een regeling ten aanzien van de besluitvorming over de toetreding van nieuwe samenwerkingspartners tot het Energieakkoord Leusden en de voorwaarden, waaraan deze samenwerkingspartners dienen te voldoen.

15 Looptijd Energieakkoord Leusden 2.0.

1. Het Energieakkoord Leusden treedt in werking de dag na ondertekening door partijen en eindigt van rechtswege op 01-01-2025.
2. De activiteiten in de periode 2018 en 2019 en het Energieakkoord Leusden worden eind 2020 geëvalueerd.
3. Verplichtingen die niet zijn afgewikkeld per 01-01-2025 dienen onder verantwoording van de Partijen te worden afgewikkeld. Het bestuur van de Projectbureau i.o. zorgt voor een rapportage van deze verplichtingen 6 maanden voor de beëindiging van deze overeenkomst.
4. Tussentijdse opzegging is mogelijk als er sprake is van overmacht (bijv. in het geval van faillissement of opheffen van een organisatie), na de evaluatie eind 2020 of in het geval van een geschil dat niet tot een oplossing leidt.

16 Inzet raadsperiode 2018 - 2022

Samenvattend is de inspanning in de komende raadsperiode gericht op het creëren van de voorwaarden voor versnelling van de energietransitie en daadwerkelijk meters maken door energiebesparing en duurzame energieproductie bij particulieren, agrariërs en overige bedrijven mogelijk te maken.

Het scheppen van gunstige voorwaarden voor de energietransitie gebeurt bijvoorbeeld door oprichting van een projectbureau dat onafhankelijk en transparant projecten mogelijk maakt, uitvoert en ondersteunt, door het continueren van een Leusdens Energieloket, het uitbreiden van de functie van het energieloket naar andere doelgroepen en door het bijdragen aan de ontwikkeling van nieuwe financieringsmodellen voor verduurzaming.

In 2018 wordt een routekaart opgesteld waarin de aanpak en planning om gebruik van aardgas uit te faseren wordt aangegeven. Ook wordt in ruimtelijk beleid duidelijkheid gegeven over de mogelijkheden van duurzame energieopwekking in het buitengebied. Hierdoor wordt aan initiatiefnemers uit de samenleving duidelijkheid geboden over de kaders en spelregels.

Waar de condities voor verduurzaming aanwezig zijn worden meters gemaakt:

- Wijkgericht aanbod woningverduurzaming wordt gecontinueerd en doorontwikkeld.
- Geschikte daken (kantoren, bedrijfsgebouwen, staldaken, gemeentelijke gebouwen,) worden met gebruik van SDE+ of postcoderoosregeling benut.
- Verduurzaming bedrijfsvoering melkveehouderij wordt versneld.

De handhaving van de energierichtlijnen in de Wet Milieubeheer wordt meer ingezet als stok achter de deur om de achterblijvers in beweging te krijgen. Participatie in het energieakkoord en proactief bijdragen aan energiebesparing en duurzame energieproductie legitimeert een controleregime "light".

17 Gemeentelijke besluitvorming en inzet 2018

Dit akkoord wordt als richtinggevende handreiking aan de zittende raad voorgelegd en besproken op 1 februari 2018. Wanneer de raad hiermee instemt wordt de periode tot en met de zomer gebruikt om een uitgewerkt meerjarenprogramma en implementatieplan met begroting aan de nieuwe raad voor te leggen. Hierdoor is de nieuwe raad in de gelegenheid haar eigen keuzes te maken.

In 2018 richt de gemeentelijke inzet vanuit reeds gebudgetteerde middelen zich op:

- Het bieden van continuïteit in de ondersteuning van maatschappelijke partners die zich richten op de verduurzaming van de eigen organisatie en achterban.
- Voor de doelgroep particulieren betekent dit:
 - Het energieloket wordt in een directe opdracht vanuit de gemeente gecontinueerd.
 - De ondersteuning van collectieve woningverduurzaming in het kader van het VNG project van regio Eemland gemeenten wordt gecontinueerd.
- Voor de doelgroep agrarische bedrijven betekent dit dat een nulmeting wordt uitgevoerd gebruikmakend van cofinanciering vanuit provinciale programma's en beschikbare capaciteit voor energie bij de RUD. Daarnaast wordt ingezet op informatieverstrekking over concreet handelingsperspectief en het zogenaamde laaghangende fruit, het faciliteren van de koplopers en het inzetten van koplopers als voorbeeld en/of ambassadeur voor de energietransitie bij agrarische bedrijven.
- Voor de doelgroep overige bedrijven wordt in eerste instantie ingezet op informatieverstrekking over concreet handelingsperspectief en het zogenaamde laaghangende fruit, het faciliteren van de koplopers en het inzetten van koplopers als voorbeeld en/of ambassadeur voor de energietransitie bij bedrijven.
- Het opstellen van een routekaart "van het gas af" waarmee inzicht wordt gegeven in het tijdspad voor de verschillende wijken.

18 Herziening Energieakkoord Leusden

Het Energieakkoord Leusden wordt herzien als voor de uitvoering van activiteiten onder Hoofdstuk 10, alinea 4 geen meerjarige financiering wordt gevonden. Indien het Energieakkoord Leusden wordt herzien, beleggen de deelnemers een bespreking teneinde met elkaar vast te stellen in hoeverre de doelstelling alsnog kan worden gerealiseerd.

19 Geschillen

1. Ingeval van geschillen, betrekking hebbende op de door partijen ondertekende overeenkomst of uit daarop voortbouwende overeenkomsten, zullen partijen trachten deze in eerste instantie op te lossen met behulp van mediation, conform het reglement van de stichting Nederlands Mediation Instituut te Rotterdam, zoals dat luidt op de aanvangsdatum van de mediation.
2. Zolang de mediation niet is beëindigd, zal geen van de partijen het geschil aan de rechter voorleggen, tenzij uitsluitend ter bewaring van rechten.
3. Partijen wonen de eerste mediationbijeenkomst gezamenlijk bij. Daarna zijn partijen vrij de mediation op ieder gewenst moment te beëindigen. De mediation vangt aan op het moment dat partijen de eerste gezamenlijke mediationbijeenkomst bijwonen.
4. Indien het onmogelijk is gebleken een geschil als hiervoor bedoeld op te lossen met behulp van mediation, zal dat geschil worden beslecht door de bevoegde rechter te Utrecht.

CONCEPT

20Ondertekening

Gemeente Leusden

Naam:

Datum:

Handtekening:

LTO Gelderse Vallei

Naam:

Datum:

Handtekening:

Vallei Horstee

Naam:

Datum:

Handtekening:

21 Adhesieverklaring particulier / vertegenwoordiger woonconsumenten

1. Ik onderschrijf onderstaande doelen betreffende de gebouwde omgeving in Leusden:

Jaartal doel	Beschrijving doel
2020	<ol style="list-style-type: none"> 1. 84 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 47 ha zonneweide of 4 windmolens van 3 MW²) 2. 14% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek tov 2016 3. 2% van de woningen is Nul-op-de-Meter 4. Alle nieuwbouw wordt aardgasloos opgeleverd 5. Er is met tenminste 2 woningen per wijk ervaring opgedaan met Nul-op-de-Meter renovatie
2025	<ol style="list-style-type: none"> 1. 199 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 110 ha zonneweide of 8 windmolens van 3 MW) 2. 35% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek tov 2016 3. 10% van de woningen zijn energieneutraal, w.o. Nul-op-de-Meter 4. 80% gemeentelijke gebouwen, inclusief scholen, zijn energieneutraal
2030	<ol style="list-style-type: none"> 1. 380 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 211 ha zonneweide of 16 windmolens van 3 MW) 2. 61% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek tov 2016 3. 40% van de woningen is energieneutraal, w.o. Nul-op-de-Meter 4. Het buitengebied is netto energieleverend (na 2027) 5. Alle gemeentelijke gebouwen, inclusief scholen, zijn energieneutraal
2040	<ol style="list-style-type: none"> 1. Leusden is netto energieneutraal 2. 600 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 334 ha zonneweide of 264 windmolens van 3 MW) 3. 100% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek tov 2016 4. Woonwijken in Leusden zijn energieneutraal 5. In 2040 is Leusden aardgasloos voor de verwarming van gebouwde omgeving 6. Het buitengebied is netto energieleverend (na 2027)

2. en verzoek de gemeente Leusden de werkwijze in gang te zetten zoals beschreven in Routekaart Particuliere woningen en door het opzetten van een projectbureau i.o.
3. en spreek hierbij intentie uit om (naar behoefte) mee te doen met en mee te werken aan activiteiten betreffende de verduurzaming van het eigen woningbezit in Leusden, ervaringen

2 In werkelijkheid zal dit natuurlijk voor een belangrijk deel gerealiseerd worden op andere wijze dan zonneweides en windmolens, zoals op daken van woningen en bedrijfsgebouwen.

te delen over dit onderwerp en om andere woningbezitters in Leusden te wijzen op mogelijkheden.

Naam:

Datum:

CONCEPT

22 Adhesieverklaring bedrijf of bedrijvenkring

1. Wij(bedrijfsnaam) onderschrijven onderstaande doelen betreffende de gebouwde omgeving in Leusden:

Jaartal doel	Beschrijving doel
2020	<ul style="list-style-type: none"> 6. 84 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 47 ha zonneweide of 4 windmolens van 3 MW³) 7. 14% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek tov 2016 8. 2% van de woningen is Nul-op-de-Meter 9. Alle nieuwbouw wordt aardgasloos opgeleverd 10. Er is met tenminste 2 woningen per wijk ervaring opgedaan met Nul-op-de-Meter renovatie
2025	<ul style="list-style-type: none"> 5. 199 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 110 ha zonneweide of 8 windmolens van 3 MW) 6. 35% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek tov 2016 7. 10% van de woningen zijn energieneutraal, w.o. Nul-op-de-Meter 8. 80% gemeentelijke gebouwen, inclusief scholen, zijn energieneutraal
2030	<ul style="list-style-type: none"> 6. 380 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 211 ha zonneweide of 16 windmolens van 3 MW) 7. 61% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek tov 2016 8. 40% van de woningen is energieneutraal, w.o. Nul-op-de-Meter 9. Het buitengebied is netto energieleverend (na 2027) 10. Alle gemeentelijke gebouwen, inclusief scholen, zijn energieneutraal
2040	<ul style="list-style-type: none"> 7. Leusden is netto energieneutraal 8. 600 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 334 ha zonneweide of 264 windmolens van 3 MW) 9. 100% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek tov 2016 10. Woonwijken in Leusden zijn energieneutraal 11. In 2040 is Leusden aardgasloos voor de verwarming van gebouwde omgeving 12. Het buitengebied is netto energieleverend (na 2027)

2. en verzoeken de gemeente Leusden de werkwijze in gang te zetten zoals beschreven in Routekaart Bedrijven – overig en door het opzetten van een projectbureau i.o.

3 In werkelijkheid zal dit natuurlijk voor een belangrijk deel gerealiseerd worden op andere wijze dan zonneweides en windmolens, zoals op daken van woningen en bedrijfsgebouwen.

3. en spreek hierbij intentie uit om (naar behoefte) mee te doen met en mee te werken aan activiteiten betreffende de verduurzaming eigen bedrijfsvoering en panden/kantoren, ervaringen te delen over dit onderwerp en om andere bedrijven in Leusden te wijzen op mogelijkheden.

Naam:

Datum:

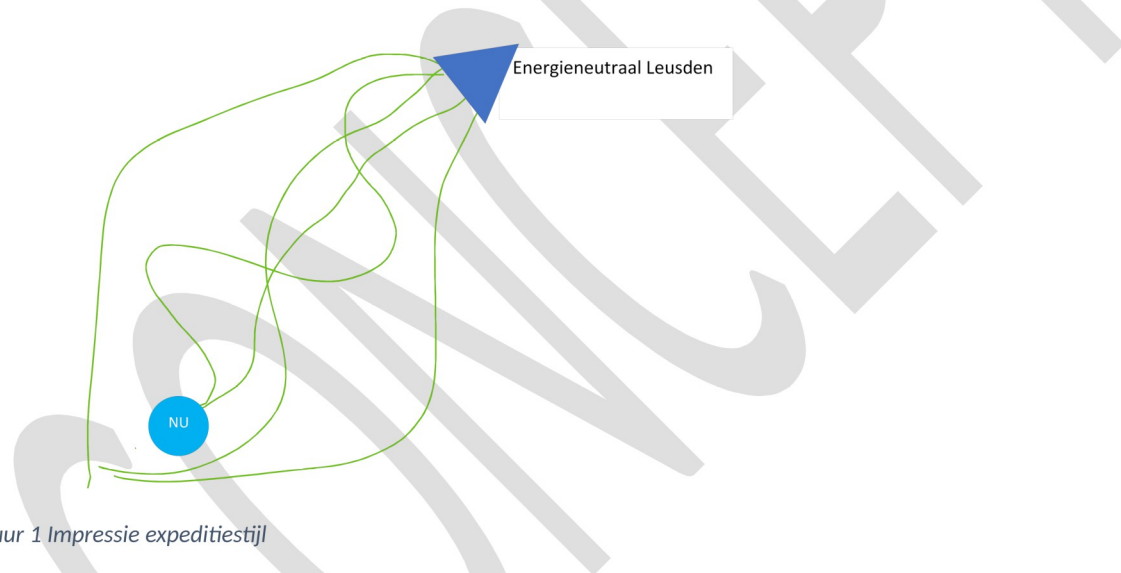
CONCEPT

Bijlage A aanpak energieneutrale gemeente Leusden

A) Visie op de aanpak “expeditie stijl” of routekaart

De weg naar energieneutraliteit is niet een vastomlijnd en voorspelbaar. Het is vooral een beweging die ingezet wordt, richting een verderop gelegen gemeenschappelijk doel, met onderweg gemarkeerde tussendoelen. Ondanks het gezamenlijk doel kunnen verschillende stakeholders verschillende routes doorlopen met verschillend tempo op basis van verschillende belangen en mogelijkheden.

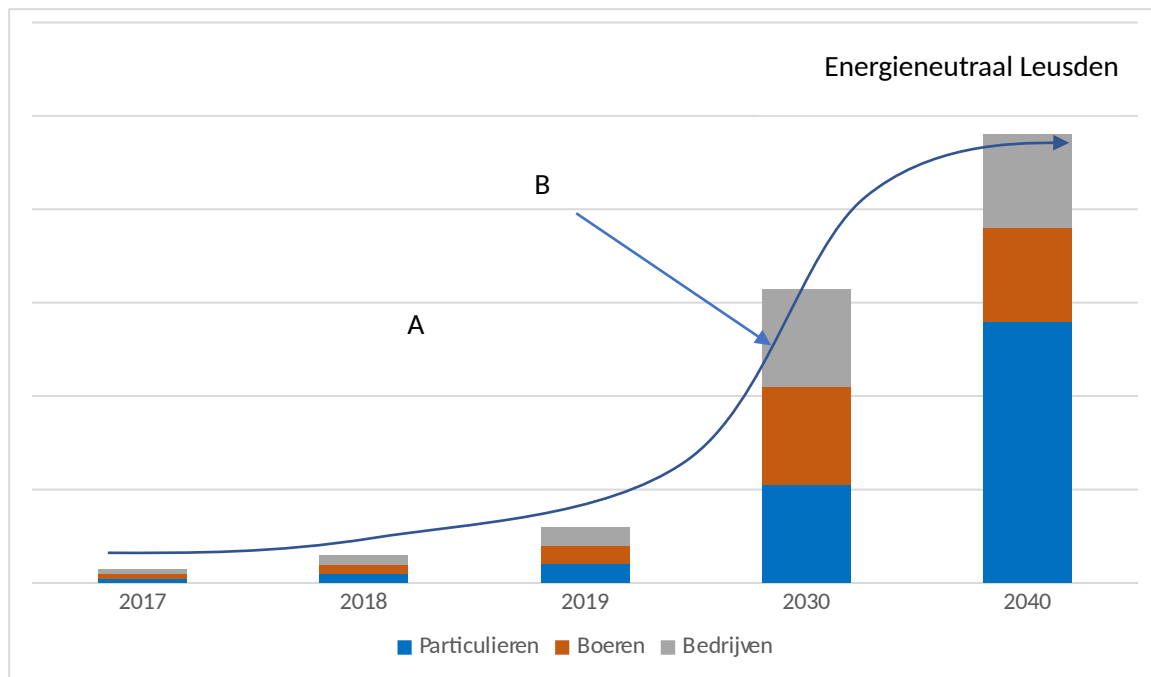
Onderweg worden ervaringen en inzichten opgedaan, veranderen context en technische mogelijkheden, welke tot herijking van doelen en routes gaan leiden. Ook worden onderweg meer mensen en bedrijven betrokken, die weer nodig zijn voor de vervolgfase. Het is als het ware een “expeditie”. We gebruiken bij deze expeditie proces-georiënteerde routekaarten die voortbouwen op al opgedane ervaring en kennis. Bij elke stap wordt gezocht naar opschaling van oplossingen richting de toekomst.

Figuur 1 Impressie expeditiestijl

In dit akkoord worden daarom vooral procesafspraken in routekaarten vastgelegd die gericht zijn op het creëren van nieuwe mogelijkheden, condities voor opschaling en nieuwe verbindingen voor alle stakeholders, en het opdoen van ervaring. Dit proces zal gefaciliteerd worden vanuit een nieuw op te richten projectbureau en het energieloket en zal periodiek geëvalueerd worden.

Op deze manier wil gemeente Leusden de inzet vanuit burgers en bedrijven betrekken en waarderen, omdat dit leidt tot kwalitatief betere en meer duurzame oplossingen. In de vervoloparagrafen wordt dit concreter uitgewerkt.

Figuur 2: Bouwen aan versnelling. Fase tot A is gericht op ervaring op doen die in Fase B tot opschaling kan leiden

B) Multi-stakeholder aanpak

Een energietransitie kan niet door een enkele partij opgelost worden, maar vraagt een gezamenlijke inspanning. Alle partijen hebben eigen kennis en kunde, legitimering en rol. Elke partij heeft zijn eigen mogelijkheden, beperkingen en belangen en vaak ook verschillende tijdshorizonten. Door een gezamenlijk projectbureau op te zetten, die zijn legitimatie vindt bij de diversiteit van stakeholders (o.a. bedrijven, boeren, woningbezitters en gemeente), wordt samenwerking en stroomlijnen van activiteiten geborgd. Zo kan informatie, kennis- en vraagontwikkeling gebundeld worden en wordt financiering en realisatie beter haalbaar. Dit wordt in deze bijlage verder uitgewerkt.

c) Behoeften bij de verschillende stakeholders

Faciliterende overheid

Er is behoefte aan een faciliterende lokale overheid die zich inzet om Leusdense stakeholders te verbinden rond en aan het klimaatdoel, hiervoor heldere kaders stelt en haar beleidsinstrumentarium stroomlijnt. Omdat klimaat en bedrijvigheid niet gebonden zijn aan gemeentegrenzen is er behoefte aan samenwerking met regiopartners zoals andere gemeenten, Gelders Energieakkoord en de provincie, maar ook belangenpartijen zoals LTO. De gemeente Leusden wordt gevraagd te putten uit ervaring elders voor toepassing binnen eigen gemeente, of initieert het opdoen van nieuwe ervaringen in de regio om zo klimaatdoelen ook daadwerkelijk waar te kunnen maken. Men vraagt om een aanspreekbare houding van de gemeente, die openstaat voor suggesties en verzoeken.

Leren in de weg naar energieneutraliteit

Expliciet kennis en inzicht opdoen onderweg ("leren") is cruciaal om de volgende fases goed in te richten op weg naar energieneutraliteit. Er is behoefte vanuit de gemeente en haar stakeholders aan procesondersteuning en inhoudelijke support om lessen te filteren, landelijke ontwikkelingen in te brengen en te zorgen voor continuering. Hierbij wordt o.a. genoemd:

- ✓ Het uitwisselen van kennis en ervaring binnen doelgroepen en tussen doelgroepen.
- ✓ Het wijzen op de mogelijkheden en initiëren van overstijgende energieprojecten
- ✓ Het scheppen van nieuwe condities voor vervolgfases door wegnemen van belemmeringen of het voorbereiden op nieuwe technologie, ed.

Neutrale informatie

Particuliere woningbezitters, bedrijven en boeren hebben behoefte aan ondersteuning bij keuzeprocessen waarbij neutraliteit geborgd is en waarbij er voldoende kennis van maatregelen en financieringsopties te krijgen is. Met passende ondersteuning zal er meer zekerheid en investeringsbereidheid ontstaan. De informatiebehoefte gaat specifiek over:

- ✓ Het kunnen vinden van informatie over maatregelen, leveranciers en kosten.
- ✓ Een "plek" waar verdere specifieke vragen gesteld kunnen worden, op individueel of collectief niveau.
- ✓ Onafhankelijk advies bij toe te passen maatregelen en het formuleren van de (uit)vraag naar leveranciers.
- ✓ Vinden van passende financiering.
- ✓ Het kunnen vinden van ervaringen en voorbeelden van andere woningbezitters of bedrijven.

Projectbegeleiding bij gebundelde vragen

Er is behoefte aan betrokken en deskundige begeleiding bij het bundelen van vragen en ondersteuning bij het in gang krijgen van realisatie. Het gaat hier om:

- ✓ Het identificeren van mogelijkheden van bundeling.
- ✓ Het organiseren van bundeling aan de vraagzijde (bv asbest eraf zonnepanelen projecten, renovatie van een buurt, inkopen van isolatie, opzet coöperaties) ten behoeve van verhoging schaalgrootte.
- ✓ Het organiseren van gesprekken met mogelijke aanbieders namens vraagzijde.
- ✓ Het formuleren van de uitvraag via tenders of offerteverzoeken.
- ✓ Organiseren en ondersteuning van bijeenkomsten in dit kader.

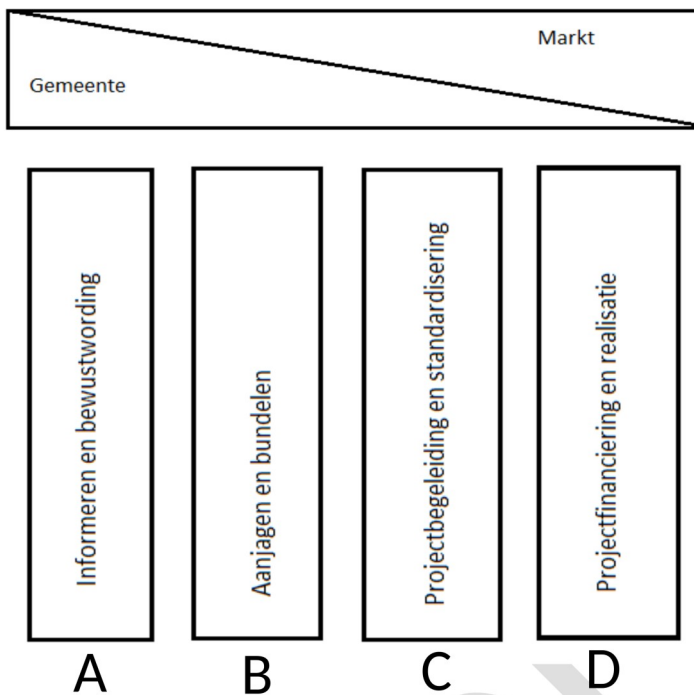
Communicatie over energieneutraal Leusden

Er is behoefte aan regelmatige communicatie uitingen die inspireren en tot actie aanzetten, en inzicht geven in de mogelijkheden als particulier (huurder of woningeigenaar) en als bedrijf. Dit kan gedaan worden door verschillende lokale partijen, afgestemd op verschillende doelgroepen.

Er wordt een duidelijke communicatie vanuit de gemeente verwacht, over (continuering van) beleid, ambities, rol en inzet van de gemeente en haar stakeholders.

D) Rol overheid versus markt

De energietransitie vraagt een samenspel van overheid en markt. Dit moet dan wel transparant, herkenbaar en betrouwbaar worden ingericht. De mate van invloed en verantwoordelijkheid van markt en overheid wordt geschetst in Error: Reference source not found.

Figuur 3 schets gemeente- versus marktrol

Toelichting figuur

A. *Informeren en bewustwording*. Dit is de huidige energieloketfunctie waarbij burgers en bedrijven neutrale informatie kunnen vragen over verduurzaming woning, gebouwen en bedrijfsvoering. Het loket werkt ook proactief aan informeren, activeren en bewustwording. De gemeente heeft een opdrachtgevende en faciliterende rol.

B. *Aanjagen en bundelen*. Projecten worden aangejaagd zoals vinden van mogelijkheden met collectieve zonnedaken of collectieve bundeling van individuele behoeften. Dit kan het ontwikkelingen van passend aanbod bij bouw- en installatieondernemingen bespoedigen, door een goede uitvraag met enig volume. Er is begeleiding en advies aanwezig voor het formuleren van individuele of collectieve behoeften, voor bewoners en bedrijven. De gemeente heeft hier een faciliterende rol in het geheel en een aanjagende rol in het vooruitbrengen van de collectieve opgaaf. De daadwerkelijke begeleiding wordt vormgegeven aan een multi-stakeholder organisatie "Projectbureau i.o."

C. *Projectbegeleiding en standaardisering*. Complexere projecten worden geholpen om tot realisatie te komen en er vindt waar mogelijke standaardisering van aanpak plaats (denk aan wijze van bundeling, vorm van offertes, overeenkomsten en contracten, gebruiksovereenkomsten van daken, vormen van coöperaties, etc). De gemeente heeft hier een beperkte faciliterende rol tot de fase waarin contracten worden gesloten met marktpartijen, via het projectbureau i.o. De gemeente heeft hier tevens een vergunningverlenende rol.

D. *Projectfinanciering en realisatie*. Projecten worden daadwerkelijk gerealiseerd. Dit is een marktaangelegenheid. De gemeente heeft hier vooral een handhavende rol. Mogelijk kan de gemeente hier nog een intermediaire rol hebben als meedenken over nieuwe financieringsopties zoals fondsvorming.

E) Functies en taken energieloket 2.0.

Het energieloket is een ondersteuningsstructuur voor burgers en bedrijven die helpt de woning, het pand en het gedrag te verduurzamen. Het energieloket bestaat al en wordt verder ontwikkeld tot energieloket 2.0, waarbij uitbreiding naar alle doelgroepen en ontvlechting met commerciële belangen de focus is. De gemeente is opdrachtgever. Belangrijke functies zijn:

- A. Informatieverstrekking over energiebesparing aan huurders.
- B. Informatieverstrekking over energiebesparing en verduurzamen woning aan woningeigenaren.
- C. Informatieverstrekking over energiebesparing en duurzame energieopwekking in bedrijfsvoering van verschillende type bedrijven.
- D. Het deelbaar maken van deze informatie en gebundelde kennis per doelgroep, zowel online als offline.
- E. Organiseren van bijeenkomsten voor doelgroepen voor bewustwording, voorlichting of uitwisseling van ervaring. Bijvoorbeeld woningeigenaren per wijk, middenstand in Leusden of kantooireigenaren.
- F. Het bijhouden van mooie voorbeelden.
- G. Het betrekken van koplopers en hen faciliteren in een ambassadeursrol (indien gewenst)
- H. Het identificeren en bespreken van belemmeringen met de gemeente.
- I. Het mede identificeren van financieringsbehoeften en -knelpunten en bijdragen aan ontwikkeling van oplossingen binnen de eigen mogelijkheden.
- J. Het doen of bijdragen aan communicatie uitingen over het onderwerp.
- K. Het bijhouden van ontwikkelingen op verduurzaming van woningen en het bijhouden van de website.
- L. Het geregeld overleggen met projectbureau i.o. en de gemeente over mogelijkheden, kansen en belemmeringen. Bijvoorbeeld over collectieve zonnestroomsystemen, gebundelde aanvragen of problemen bij doorloop vergunningen enzovoorts.

F) Routekaart Energieloket 2.0.

Startpunt

Het bestaande energieloket, de opgedane ervaring en kennis, gedane evaluaties en behoeftepeilingen zijn het startpunt van de doorontwikkeling van het energieloket.

Route

Onderdeel	Actie	Wanneer
Energieloket	1. Stand van zaken opmaken bestaande en nieuwe kennis over duurzame woning- en VVE renovatie, inclusief NoM. Toets aan energieakkoord Leusden 2.0.	2018
	2. Stand van zaken nieuwe financieringsmogelijkheden onderzoeken en resterende financieringswensen en -knelpunten definiëren. Denk aan woningwaardebepaling, gebouw gebonden financiering etc. Hierbij lokale makelaars, taxateurs, accountants en bedrijven, boeren en bewoners betrekken. Dit kan in samenhang met spoor A van bedrijven en boeren.	2018-2019
	3. Stand van zaken opmaken nieuwe (aankomende) wet- en regelgeving landelijk. Denk o.a. aan salderen, postcoderoos, ISDE, gebouwgebonden	2018

Onderdeel	Actie	Wanneer
	financiering.	
	4. Aanpak doorontwikkelen voor informeren en bewustwording op wijkniveau op gebied van mogelijkheden Nul-op-de-meter, no-regret maatregelen, uitfasering van gebruik aardgas en energiemangement. I.s.m. woningbezitters / actieve bewoners, lokale organisaties en bedrijven. Inclusief communicatiestrategie.	2018
	5. Afspraken maken over rolverdeling bij lokale partijen met betrekking tot invulling loketfuncties, inclusief opdrachtverstrekking en subsidiebeschikkingen.	Medio 2018
	6. Financieringsbehoefte voor continuering loketfunctie formuleren	Eerste helft 2018
	7. Energieloket 2.0 vormgeven op basis van 1 t/m 5 en de uitgewerkte taken en functies in het energieakkoord. Loketfunctie bij een passende fysieke plekken onderbrengen.	2018-2019
	8. Signaleren van mogelijkheden voor bundeling van woningrenovatie, zowel op maatregel niveau (bv. zonnepanelen of isolatie) als gehele renovaties (bv. NoM renovatie) ten behoeve van het projectbureau i.o.	2018 en verder
	9. Opedane kennis delen met en mogelijke projecten onderbrengen bij het projectbureau i.o. of andere passende organisaties	2018 en verder

G) Beschrijving projectbureau i.o.

Om de weg naar energieneutraal Leusden te faciliteren wordt een vehikel opgericht dat aanjaagt, voedt, monitort, innovaties inzet waar nodig, contacten legt, hindernissen opspoot en oplost, met en namens alle betrokken stakeholders. Het fungeert als bedding voor de ontwikkeling en realisatie van oplossingen, bouwt partnerschappen en zorgt voor continuering. Het is de plek waar lokale kennis en standaardisering wordt ontwikkeld en gedeeld, waar algemene ontwikkelingen worden bijhouden en nieuwe energie-initiatieven worden geïnitieerd. Als werktitel krijgt het "projectbureau i.o." en wordt verder vormgegeven in samenspraak met de betrokken stakeholders. Dit projectbureau i.o. wordt op pad gestuurd met een routekaart die richting geeft en een concrete start mogelijk maakt. De routekaarten zijn exploratief opgezet en uitgewerkt per doelgroep.

De rol, functie- en taakomschrijving en de governance structuur wordt in de volgende alinea's uitgewerkt. Dit is tot stand gekomen door gesprekken met diverse stakeholders en op basis van eerder opgedane ervaring en evaluaties.

Doel en scope

In beweging brengen en houden van de weg naar energieneutraal Leusden. Facilitering van lokale energietransitie door ondersteunen van Leusdens bedrijfsleven, particuliere woningbezitters en boeren bij het daadwerkelijk realiseren van energiebesparing, duurzame opwekking, klein- en grootschalig die leidt tot energieneutrale omgeving en huisvesting. De focus is op het vooruithelpen van de gemeenschappelijk opgaaf vanuit de vraagzijde.

Hoofdfuncties

- A. Vraagbaak voor alle energietransitie vraagstukken lokaal.
- B. Antenne voor lokale energiemogelijkheden en nieuwe behoeften vanuit de praktijkervaring.
- C. Bijdragen aan het communiceren naar en voorbereiden van alle eindgebruikers over energieneutraal Leusden.
- D. Ondersteuning of ontzorging bij de opzet van energiecoöperaties en de projectontwikkeling daarbinnen.
- E. Ondersteuning en ontzorging bij gebundelde energierenovaties (zoals NoM) bijvoorbeeld middels helpen bij collectieve wijkaanpak en offerteaanvragen.
- F. Ondersteuning of ontzorging bij energieprojecten of energierenovaties bij boeren en overige bedrijven.
- G. Bundeling inkoop voor particulieren, boeren en overige bedrijven of ondersteuning bij grotere offerte trajecten.
- H. Bijdragen aan de ontwikkeling van nieuwe financieringsmogelijkheden.
- I. Standaardisering van aanpakken ten behoeve van later gebruik.
- J. Bijdragen aan de ontwikkeling van de routekaart "van het gas af".
- K. Opzetten van samenwerking lokaal, regionaal of nationaal waar nodig.
- L. Zorgen voor afstemming met lokale partijen zoals gemeente en netbeheer waar nodig.
- M. Verbinden van (koploper)initiatieven met als doel van elkaar te leren en verzamelen goede voorbeelden.
- N. Monitoren van het akkoord door periodieke evaluaties te verzorgen en begeleiden van herijking. Inclusief verantwoording rapportage.

Taken

- A. Verzorgen van neutrale advisering aan woningbezitters, boeren en overige bedrijven ofwel het verwijzen naar passende adviseurs.
- B. Meedenken met vraagstukken die leven bij de verschillende doelgroepen, direct of via het energieloket.
- C. Onderzoeken en definiëren van financieringsbehoefte van energieprojecten.
- D. In kaart brengen en houden van bestaande financieringsmogelijkheden voor de verschillende doelgroepen.
- E. Het zoeken van bestaande of nieuwe financiering voor specifieke projecten binnen Leusden.
- F. Het bijdragen aan oplossingen vinden voor financieringsknelpunten bijvoorbeeld door initiëren van nieuwe financieringsopties (zoals VVE Hamershof) en bijeenbrengen van partijen voor het mogelijk maken.
- G. Het initiëren van nieuwe energieprojecten waar nodig en gewenst.
- H. Het meedenken bij aanvraag van vergunningen indien gewenst.
- I. Het organiseren van dialoog met marktpartijen indien gewenst in het kader van onderzoek of vraagvorming.
- J. Begeleiden van de uitvoering van projecten indien nodig en wenselijk
- K. Uitvoeren van projecten die binnen scope van de organisatie vallen.
- L. Het opzetten of bijdragen aan samenwerking regionaal of nationaal indien nodig.
- M. Bijhouden voor behoefteontwikkeling, belemmeringen en kansen in de praktijk van de verschillende doelgroepen.
- N. Organiseren bijeenkomsten (informerend, inspirerend, kennisdelen).
- O. Het identificeren van structurele belemmeringen van financiële of institutionele aard en het bijdragen aan oplossen ervan, door bevindingen te formuleren richting gemeente en/of provincie, of belangenorganisaties.
- P. Bijdragen aan communicatie uitingen autonoom, via energieloket of lokale media (o.a.

gemeentepagina).

Voorbeelden van projecten voor het projectbureau i.o.

- ✓ Ondersteunen van bewonersgroepen bij het vinden van financieringsoplossingen.
- ✓ Ontzorgen van boeren bij gebundeld inkopen van dakrenovaties.
- ✓ Procesondersteuning bij bewonersgroepen bij vinden van gezamenlijke oplossingen voor NoM renovaties.
- ✓ Ondersteunen of ontzorgen bij het opzetten van energicoöperaties.
- ✓ Vinden van geschikte daken voor zon-projecten en samenwerking tot stand brengen.

Belangrijke aandachtspunten

- A. Het is een dynamisch aanpasbare organisatie die de veranderlijke behoeften vervult in de weg naar een energieneutraal Leusden. De organisatie wordt ingericht en periodiek herijkt aan de bestaande behoefte. De organisatie bestaat uit verschillende actoren uit het veld met diverse belangen en doelgroepen.
- B. Het projectbureau bundelt kennis, ervaring inzet van de aangesloten organisaties en staat open voor het aansluiten van nieuwe deelnemers.
- C. Er moet voldoende aandacht zijn voor de specifieke karakters van de verschillende doelgroepen. De inzet en personele bezetting is daarop afgestemd.
- D. Er is blijvend aandacht voor de neutrale rol van het projectbureau. Het bureau is gericht op het ondersteunen van de vraagzijde bij het realiseren en in de markt zetten van projecten. Het kan bijdragen aan dialoog met marktpartijen maar is niet gericht op dienen van commercieel belang van aanbieders.
- E. Alle stakeholders hebben belang bij het delen van ervaring en kennis. Het faciliteren van uitwisseling van ervaring is in de praktijk belangrijker dan het puur informeren en adviseren.
- F. Het onderbrengen van activiteiten bij andere organisaties zodra dat wenselijk is. Bijvoorbeeld als de activiteit beter bij een regionaal vehikel past, bij een consumentenorganisatie of een commerciële partij. Het projectbureau denkt bij elke activiteit na of het bij de eigen organisatie past.
- G. Het vragen van inzet van koplopers of andere betrokkenen is prima. Als de gevraagde inzet substantieel wordt, moet hiervoor een passende vrijwilligersvergoedingen mogelijk zijn.

Governance

De governance-structuur wordt zodanig opgezet dat sturing met multi-stakeholders mogelijk wordt en dat het projectbureau i.o. haar rechtvaardiging daadwerkelijk vindt bij de aangesloten deelnemers en bij de Leusdense samenleving. De organisatie volgt de behoefte en vraagt dus een regelmatige herbezinning. De governance structuur moet dit mogelijk maken. De uitwerking hiervan wordt voorafgaand aan de oprichting zorgvuldig vormgegeven. Vooralsnog zijn de te betrekken partijen hierbij (in adviserende of participerende rol):

- A. Particuliere woningbezitters en hun intermediairs (werkgroep Cool, Eurowoningen, VVE Hamershof, o.a.)
- B. Boeren en hun intermediairs (LTO Gelderse vallei, Vallei Horstee)

- C. Afzonderlijke bedrijven die koplopers zijn of willen zijn op energietransitie, hun intermediairs (zoals LOF en BKL) en organisaties van de bedrijventerreinen.
- D. 033 Energie in de rol als uitvoerder VNG pilot energiestrategie. (als consortium van aanbiedende bedrijven alleen adviserend)
- E. Stichting De Groene Belevnis
- F. De gemeente Leusden en haar afdelingen, Raad en College
- G. Stedin
- H. Waterschap Vallei en Veluwe
- I. Voila
- J. Woningstichting Leusden
- K. Beweging 3.0.
- L. Sportverenigingen

H) Routekaart naar projectbureau

Startpunt

De projecten in Leusden die momenteel lopen, en die het aankomende jaar gestart worden, hebben een hoge potentie om van te leren en bieden aanzuigkracht voor nieuwe “verduurzamers”. Deze krijgen extra aandacht in de fase tot oprichting van het projectbureau i.o. Er wordt onder andere voortgebouwd op de ervaring op VNG regioprojecten betreffende productmarktcombinaties NoM renovaties. In de eerste herijking medio 2019 worden de effecten hiervan bekeken en de ondersteuning eventueel herzien.

Een ander startpunt is het versterken van een aantal reeds lopende initiatieven. In 4 buurten zijn bewoners reeds georganiseerd rond het doel om woningen met hoge ambitie te verduurzamen. Zij dienen als tevens als startpunt voor de werkzaamheden van de particulieren van het projectbureau, in afstemming met het energieloket.

Route

Fase	Actie	Jaar
A. Voorbereiding opzetten projectbureau	1. Opstellen nadere uitgangspunten (missie, visie, strategie, functie, rollen en governance) door gemeente in samenspraak met andere stakeholders. Op basis van energieakkoord Leusden en scan omgeving (regionaal, provinciaal) op organisaties met vergelijkbare doelen. Keuze van rechtsvorm bepalen.	Eerste helft 2018
	2. Oprichtingsbestuur (of equivalent) samenstellen	Eerste helft 2018
	3. Concreet werkplan met ijkpunten formuleren	Eerste helft 2018
	4. Nodige organisatiefinanciering en financiering werkplan bepalen, als input begrotingsplan voor vorming college	Eerste helft 2018
	5. Financieringsplan langere termijn i.s.m. stakeholders/deelnemers bepalen	2018
B. Oprichting projectbureau		Halverwege 2018

C. Organiseren start event, bijvoorbeeld een “klimaattop” met stakeholders	Halverwege 2018
D. Eerste evaluatiemoment met herijking doelen en aanpak	Begin 2019
E. Uitrol, ontwikkeling projecten, bijsturing, uitbreiding onderwerpen en samenwerkingen.	2019-2025

CONCEPT

Bijlage B Bijlage inzet van gemeente

A) Verduurzaming gemeentelijke organisatie en vastgoed

In 2023 zijn alle gemeentelijke gebouwen energieneutraal. De gemeente werkt hard aan het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed. De nieuwbouw van het gemeentehuis en de tweede sporthal wordt energieneutraal en scholen worden momenteel ondergebracht in nieuwe multifunctionele gebouwen die zeer duurzaam zijn (zoals Atrium en Antares). Ook in het zwembad is aandacht besteed aan energiezuinigheid bij de renovatie.

I) Inbedding in beleid

Routekaart van gas af

In 2018 wordt in samenspraak met stakeholders zoals WSL, Stedin en wijkorganisaties een routekaart opgesteld om van het gas af te komen. In de routekaart wordt een planning in de tijd gegeven alsmede keuzes over de alternatieven voor gebruik van aardgas.

RUD en handhaving Wm

De handhaving van de Wet milieubeheer wordt voor de gemeente uitgevoerd door de RUD. Deze handhaving wordt zo ingericht dat informatie uit de bedrijfsbezoeken gebruikt kunnen worden om de inzet van het projectbureau te richten op de belangrijkste kansen. Tevens wordt gekeken of de intensiteit van controle en handhaving kan worden aangepast naar gelang een bedrijf zelf initiatieven richting energieneutraliteit neemt.

Omgevingsvisie buitengebied en stedelijk

In de omgevingsvisie is de ontwikkeling richting een energieneutraal Leusden opgenomen. Bij de uitwerking van de omgevingsvisie in omgevingsplannen zullen de kaders waarbinnen duurzame energieopwekking mogelijk is worden uitgewerkt.

Mede opzetten regionaal energiefonds met financiële instellingen

In verband van het VNG-regioproject "Product marktcombinaties voor NOM-renovatie" neemt de gemeente Leusden het voortouw om gebouwgebonden financiering van NOM-renovatie mogelijk te maken. Indien nodig worden hiervoor garanties verstrekt.

Kaders voor nieuwbouw en transformatie in Leusden

De gemeente maakt afspraken met ontwikkelende partijen over de te realiseren energieprestatie van nieuwe woningen en bedrijfsgebouwen en van door transformatie toegevoegde woningen. De inzet van de gemeente is dat nieuwbouwprojecten zo worden gerealiseerd dat er jaarrond netto geen energie van buiten nodig is. Dit betreft zowel het gebouwgebonden deel (voor verwarming, koeling, ventilatie e.d.) als het gebruiksgebondendeel. Omdat gebruik van aardgas voor de verwarming van gebouwen op termijn zal worden uitgefaseerd, wordt nieuwbouw zonder gasaansluiting gerealiseerd.

Vergunningen en welstand

De ervaringen die in de regio zijn opgedaan met het vergemakkelijken van de procedures rondom

vergunningverlening en welstandstoetsing, bij NOM-renovaties, worden in de regio gedeeld. Leusden gebruikt deze ervaringen om waar mogelijk te komen tot vlot verlopende procedures.

J) Afspraken met andere partijen

De gemeente gaat in 2018-2020 werken aan (hernieuwde) plannen in het kader van het energieakkoord met:

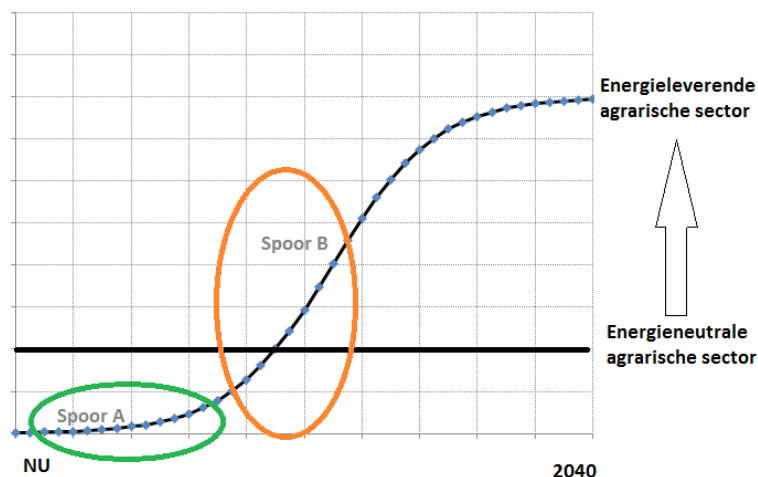
- ✓ Aanpak particuliere huurwoningen – vooral Amvest / Centraal Beheer
- ✓ Aanpak scholen – Voila – via Integraal Onderwijs huisvestingsplan
- ✓ Aanpak zorginstellingen – Beweging 3.0 – moet nog
- ✓ Aanpak corporatiebezit – WSL – via prestatieafspraken
- ✓ Aanpak sportverenigingen

Bijlage C Routekaart boeren

De energie routekaart voor de boeren bestaat uit twee sporen die gezamenlijk moeten leiden tot een energieleverende sector op het grondgebied van gemeente Leusden.

Spoor A: voortgaande verduurzaming huidige bedrijfsvoering en woning.

Spoor B: naar nieuwe businessmodellen. Creëren van nieuwe verdienmodellen en het opschalen ervan.

Spoor A wordt uitgevoerd door bestaande partijen binnen staand beleid.

Spoor B wordt gefaciliteerd door het projectbureau i.o.

A) Routekaart Spoor A: verduurzaming bedrijfsvoering

Vertrekpunt A

- ✓ Kennis en ervaring met energiebesparing is voldoende aanwezig LTO Gelderse Vallei en Vallei Horstee
- ✓ Melkveehouderijen moeten al voldoen aan duurzaamheidseisen van hun zuivelcoöperatie
- ✓ Er is aangekondigd dat wordt ingezet op handhaving van de Wet Milieubeheer op energiemaatregelen.

Route A

Tabel 1 Routekaart spoor A Boeren

Onderdeel	Actie	Wanneer
A. Handhaving Wet Milieubeheer in lijn brengen energieakkoord	1. In kaart brengen van overlap eisen zuivelcoöperaties en erkende energie maatregelenlijst.	2018
	2. Beschrijving stand van zaken bij Leusdense boeren in relatie tot erkende maatregelenlijst.	2018

Onderdeel	Actie	Wanneer
	3. Nulmeting energie per bedrijf	2018-2019
	4. Overeenkomst krijgen over verlichting van handhaving bij bedrijfsdeelname aan spoor B, inclusief afstemming met RUD.	2018
B. Informeren en adviseren verduurzaming bestaande bedrijfsvoering	1. Bestaande en nieuwe kennis energie in boeren bedrijfsvoering bundelen, zowel wettelijk en bovenwettelijk maatregelen.	2018-2019
	2. Beschikbaar maken van kennis voor lokale boeren en accountants.	2018-2020
	3. Samenwerking en afstemming vinden met regionale initiatieven (zoals Gelders Energieakkoord en pilots van Provincie Utrecht).	Focus 2018
	4. Waar nodig onderbrengen bij energieloket of projectbureau i.o.	2018-2019
C. Financieringsvraagstukken	1. In kaart brengen van knelpunten in financiering bij maatregelen, ook in relatie tot asbest verplichting.	2018-2019
	2. Zoeken van financieringsoplossingen door gemeente en LTO Gelderse Vallei/ Noord .	2018-2020
	3. Waar nodig onderbrengen bij projectbureau i.o.	2018-2020

K) Routekaart Spoor B: Werken aan nieuwe businessmodellen

Vertrekpunt B

- ✓ Er is meer inzicht nodig in de voetafdruk, en in de potentie van duurzame energieopwekking en CO2 binding in het buitengebied.
- ✓ Boerenbedrijven hebben een DNA waarbij (financiële) duurzame bedrijfsvoering centraal staat. Het vinden van nieuwe verdienmodellen past daarin.
- ✓ (Conditie voor) nieuwe verdienmodellen in energietransitie is een nationaal onderwerp. Regionale samenwerking lijkt de meest natuurlijke schaal voor het bundelen van kennis en bundelen van initiatief bij boeren. Gemeente Leusden speelt in deze dus een bescheiden rol als initiator.
- ✓ Er is een toename van ervaring met nieuwe verdienmodellen in de vorm van houtsnippers als brandstof (gebruik en levering), energieneutrale melkveehouderij (pilot PU) en toepassen van zonnepanelen.
- ✓ LTO heeft een energievisie op de sector en ondersteunt met kennis en belangenbehartiging.
- ✓ Een aantal zuivelcoöperaties (in ieder geval FrieslandCampina) werken aan ontzorgconstructies van duurzame energieopwekking bij aangesloten boeren.
- ✓ Vallei Horstee heeft 20 jaar ervaring in samenbrengen, activeren en informeren van boer en burger en zijn betrokken.
- ✓ Vallei Horstee is betrokken bij ontwikkeling van het project LEADER "onderzoeksproject houtige

biomassa voor energiedoelen”. Dit project gaat naar verwachting gestart worden op 1 januari 2018.

Route B

Tabel 2 Routekaart spoor B Boeren

Onderdeel	Actie	Wanneer
A. Klimaat voetafdruk en potentie in buitengebied	1. In kaart brengen klimaat voetafdruk van de boerenbedrijven totaal.	2018-2019
	2. In kaart brengen van energie-potentie (technisch en financieel), zoals opwekking met wind, zon, geo-energie, biomassa (resten, afval en energiegewassen), mestvergisting, opslag/buffer mogelijkheden.	2018-2019
	3. In kaart brengen van mogelijkheden reductie broeikas, zoals CO2 binding en beperking uitstoot methaan.	2018-2019
	4. In kaart brengen van mogelijke verdienmodellen op korte en lange termijn, waar zinnig op bedrijfsniveau	2018-2019
	5. Waar nodig onderbrengen bij projectbureau i.o.	2018-2019
B. Ontwikkeling projectbureau i.o.	Zie algemene deel energieakkoord.	2018
C. Projectontwikkeling starten	1. Definiëren financieringsbehoefte van energieprojecten bij boeren.	2018-2019
	2. In kaart brengen van actuele financieringsmogelijkheden voor boeren.	2018-2019
	3. Waar nodig onderbrengen bij projectbureau i.o.	2018-2019
D. Bijeenkomsten tbv informeren en ontwikkelen	Er worden regelmatige kennis- en inspiratie sessies gehouden over gerealiseerde energieprojecten, financieringsopties en nieuwe mogelijkheden.	2018-2027
	Er is jaarlijks een bijeenkomst waarin stand van zaken (voortgang, knelpunten) besproken worden van het energieakkoord in het buitengebied.	2018-2027
E. Samenwerking regionaal	Samenwerkingsmogelijkheden worden regionaal verkend en waar passend opgezet. Bv: Gelders Energieakkoord, provincie Utrecht, LTO Noord.	Focus 2018-2019

Bijlage D Visie op aanpak particulier woningbezit

Er is al veel gaande in Leusden op gebied van verduurzaming van woningen: het energieloket draait en er zijn veel actieve bewoners die zich bezighouden met individuele of gezamenlijke verduurzaming. Particuliere woningbezitters in Leusden geven aan behoefte te hebben aan neutrale ondersteuning bij keuzes over woningverduurzaming. Dat gaat om informatie over maatregelen en financieringsopties. Met passende ondersteuning willen veel particulieren investeren in de eigen woning, is er bereidheid kennis en ervaring met elkaar te delen, en daarmee ook anderen aan te zetten tot verduurzaming. Vanuit actieve woningeigenaren is het volgende concreet geformuleerd:

- ✓ Een sleutel is het faciliteren van de huidige “koplopers” en ze te ondersteunen ook andere woningbezitters de weg wijzen.
- ✓ Het is nodig dat algemene lessen gefiltreerd worden, landelijke ontwikkelingen ingebracht worden, de ondersteuning gecontinueerd blijft en er extra ondersteuning georganiseerd kan worden bij complexere vraagstukken, zoals verduurzaming van VVE-en.
- ✓ Er is behoefte vanuit georganiseerde woningbezitters om gezamenlijke “uitvraag”, zoals offertes of opzet coöperaties, te creëren. De verwachting is dat dit veel op kan leveren aan de vraagzijde, zoals kennisdeling en schaalvoordeel, en ook aan de aanbodzijde. Dit kan de ontwikkeling van passend aanbod bij bouw- en installatieondernemingen bespoedigen vanwege hoger volume.
- ✓ Er is behoefte aan een betrouwbare en herkenbare partner die kan faciliteren en die voorwaarden kan creëren meer woningeigenaren te bereiken en tot actie aan kan zetten.
- ✓ Een dergelijke partner kan worden gevonden in het energieloket en een projectbureau, mits aansluitend op de behoeften in de praktijk van de woningeigenaar.

De gemeente zal in reactie hierop haar faciliterende rol op zich nemen zal een passende ondersteuningsstructuur initiëren en mede opzetten. Dit is uitgewerkt in Bijlage A. De activiteiten voor aanpak particuliere woningbezit wordt hieronder uitgewerkt in een routekaart.

Energieloket

Het energieloket is een ondersteuningsstructuur voor burgers en bedrijven die helpt de woning het pand en het gedrag te verduurzamen en die koplopers ondersteunt hun ervaringen te delen. Het energieloket bestaat al en wordt verder ontwikkeld. De gemeente is opdrachtgever en geeft het loket vorm in samenspraak met particulieren, maar ook andere doelgroepen. Dit is uitgewerkt in Bijlage A. De routekaart hierin wordt mede vormgegeven in samenspraak met particuliere woningbezitters en haar intermediairs.

Projectbureau

De gemeente gaat in samenwerking met stakeholders een projectbureau oprichten die complexere projecten mogelijk gaat maken op korte en lange termijn, ook voor de particuliere woningbezitter. Dit is uitgewerkt in Bijlage A. Ook woningbezitters en haar intermediairs worden betrokken bij het opzetten van dit projectbureau. Er is gesproken over het werken met een klankbordgroep met (vertegenwoordigers van) particuliere woningeigenaren die reflecteert op en adviseert over de inrichting van het projectbureau i.o.

Bijlage E Routekaart energieneutraal bedrijfsleven

A) Startpunt energieneutraal bedrijven

In Leusden is een variëteit van ondernemingen, van lokale middenstand tot grootste auto-importeur van Nederland, van ZZP-er tot grote verzekeringsmaatschappijen. Een deel van de ondernemers heeft een eigen pand en een (groter) deel huurt een pand. Een deel van de ondernemers heeft zijn klantbasis in Leusden en een deel heeft wereldwijd of nationaal klanten.

Dit maakt dat er geen aanpak is die voor allen past. Daarbij zijn er een aantal koplopers op duurzaamheid en is er een groot aantal bedrijven dat er geen ervaring mee heeft.

De aanpak spitst zich daarom toe op het informeren, inspireren en motiveren van ondernemers en ze in beweging te krijgen op een manier die bij de bedrijfsvoering past. Er wordt gewerkt met twee sporen.

Route A: voortgaande verduurzaming huidige bedrijfsvoering

- ✓ Gestructureerd aanbieden van concrete tips en advisering over laaghangend fruit bij verschillende type ondernemers.
- ✓ Verder inregelen van handhaving door RUD, in afstemming met zowel gemeentelijk beleid milieu en energie, als passende bij de dagelijkse praktijk van bedrijfsvoering.

Route B: naar nieuwe businessmodellen. Creëren van nieuwe verdienmodellen en het opschalen ervan.

- ✓ Het faciliteren en betrekken van koplopers bij het informeren en activeren van andere ondernemingen
- ✓ Goede lokale voorbeelden verzamelen en beschikbaar maken.
- ✓ Heldere langjarige ambities en kaders kenbaar maken vanuit de gemeente op verduurzaming gebouwde omgeving, met name "gasloos Leusden".
- ✓ Bedrijven betrekken bij transitiepad naar energieneutraal en gasloos

L) Route A verduurzaming bedrijfsvoering

Tabel 3 Routekaart spoor A bedrijven-overig

Onderdeel	Actie	Wanneer
A. Handhaving Wet Milieubeheer in lijn brengen energieakkoord	1. Ontwikkeling update RUD aanpak handhaving in relatie tot energieakkoord	2018
	2. Beschrijving stand van zaken energie bij Leusdense bedrijven per type	2018
B. Informeren en adviseren verduurzaming bestaande bedrijfsvoering.	1. Bestaande en nieuwe kennis energie bedrijfsvoering bundelen, zowel wettelijk en bovenwettelijk maatregelen. Energieopties en inspiratiemateriaal.	2018-2019
	2. Beschikbaar maken van kennis voor lokale bedrijven	2018-2019

Onderdeel	Actie	Wanneer
	middels factsheets voor accountmanagement, energieloket en bijeenkomsten	
	3. Waar nodig onderbrengen in projectbureau i.o. of energieloket	2018-2019
C. Financieringsvraagstukken	1. In kaart brengen van knelpunten in financiering bij maatregelen.	2018
	2. Zoeken van financieringsoplossingen	2018-2020
	3. Activiteiten worden, indien nodig, ondergebracht in passende projectbureau i.o. of andere passende organisatie(s).	2018-2019

M) Route B naar energieneutraal bedrijfsleven

Tabel 4 Routekaart spoor B bedrijven-overig

Onderdeel	Actie	Wanneer
A. Potentie en knelpunten in kaart	1. Op hoofdlijnen in kaart brengen van energiebesparing-potentie en knelpunten per bedrijfstype. Nadere analyse energie-intensievere bedrijven.	Eerste helft 2018
	2. Interview koplopers.	Begin 2018
	3. Inspiratielunch als aftrap voor bedrijven, i.s.m. koplopers. Doel is komen tot gezamenlijke aanpak, doelen en tussendoelen.	Begin 2018
	4. In kaart brengen van energieopwekking-potentie (technisch en financieel), zoals opwekking zon, geo-energie, biomassa, WKO mogelijkheden.	Eind 2018/ begin 2019
	5. In kaart brengen van mogelijke verdienmodellen op korte en lange termijn, waar zinnig op bedrijfsniveau	2018-2020
	6. Plan van aanpak aanpassen op opgedane kennis	2019
	7. Inbrengen in de projectbureau i.o.	2018-2020
B. Ontwikkeling projectbureau i.o.	Zie bijlage A	2018
C. Projectontwikkeling starten	1. Definiëren financieringsbehoefte en knelpunten van energieprojecten bij bedrijven.	2019-2020
	2. In kaart brengen van actuele financieringsmogelijkheden voor bedrijven	2019-2020
	3. Inbrengen in projectbureau i.o.	2018-2019
D. Bijeenkomsten tbv informeren en ontwikkelen	Er worden regelmatige kennis- en inspiratie sessies gehouden over gerealiseerde energieprojecten, financieringsopties en nieuwe mogelijkheden per bedrijfstype.	2018-2027
E. Samenwerking	Samenwerkingsmogelijkheden worden regionaal verkend en	2018 en verder

Onderdeel	Actie	Wanneer
regionaal	waar passend opgezet. Bv: Gelders Energieakkoord, provincie Utrecht.	

CONCEPT